

Nerođena djeca – žrtve, a imaju pravo na život

Ante VUKASOVIĆ

Sažetak

Nepobitna je činjenica da život počinje začecem. Tim činom nastaje novi život konkretne i genetski točno određene ljudske osobe. Ona, kao i sva druga ljudska bića, ima apsolutno i nepovredivo pravo na život. Pobačaj je ubojstvo nerođenog djeteta. S biološkoga motrišta je nijekanje života, s općeljudskoga – nemoralno djelo, s pravnoga – zločin, s religijskoga – grešan i protukršćanski, a s nacionalnoga – protuhrvatski čin. Nitko ne može imati pravo na legalno ubijanje nerođene djece. Takav čin je izvan morala, izvan ljudskih prava, pa zato mora biti i izvan zakona. Unatoč tomu, nerođena djeca su najugroženija ljudska bića. Ona su najnemoćnije, najugroženije i najmasovnije žrtve suvremene »civilizacije smrti«. Stoga, u najkraćem mogućem vremenu, treba dokinuti iz komunizma naslijeđeni Zakon o zdravstvenim mjerama za ostvarivanje prava na slobodu odlučivanja o rađanju djece, kojim je g. 1978. legaliziran pobačaj, i zakonski podržati u Hrvatskom državnom saboru već prihvaćeno načelo o moralnoj, zakonodavnoj i zdravstvenoj zaštiti ljudskoga života od začeca do naravne smrti. To je kategorički imperativ našega održanja, naše savjesti i svekolikoga napretka.

Život je osnova nastajanja, postojanja i razvitka svakoga pojedinca i ljudske zajednice. On je uvjet održanja ljudskoga roda, njegove kulture i civilizacije. Njime se osigurava trajanje, neprekidnost, zakoniti slijed življenja, povezanost prošlosti, sadašnjosti i budućnosti, veza između pradjedova, djeđova, očeva i sinova. Život je temeljno ljudsko pravo, najviša ovozemna vrijednost, temelj ljudskoga i ukupnoga biološkog opstanka.

Za kršćane život je Božje djelo, vječni život što ga je navijestio Krist: »Ja sam put, istina i život« (Iv 14,6). »Ja sam uskrsnuće i život. Tko vjeruje u mene, ako i umre, živjet će. Tko god živi i vjeruje u me, sigurno neće nigda umrijeti« (Iv 11,25–26). O tom i takvom životu svjedoči apostol Ivan u svojoj Prvoj poslanici: »Život se očitovao, mi smo ga vidjeli i svjedočimo za nj i navješćujemo vam život vječni, koji bijaše kod Oca i koji se nama očitovao – što smo vidjeli i čuli, to navješćujemo i vama, da i vi imate s nama zajedništvo. A naše je zajedništvo s Ocem i Sinom njegovim Isusom Kristom« (1 Iv 1,2–3).

Suvremeni čovjek živi, međutim, u doba moralnih posrtaja genocidnih ratova, etničkih čišćenja, doba terorizma, razaranja, ubijanja, obezvrjeđivanja religijskih i etičkih vrijednosti, nijekanja ljudskosti i ljudske osobnosti. Kriza je postala opća pojava, društveni fenomen poglavito u zemljama u kojima je

dominirala komunistička ideologija. Unatoč neospornim znanstvenim i tehničkim postignućima, ona zahvaća sve pore društvenoga života. Čovječanstvo je suočeno s gospodarskim, društvenim, političkim i ekološkim krizama; krizom filozofije, kulture, odgoja. A najveća je i, po razornim učincima, najteža moralna kriza. Ona je obezvrijedila duhovne, kulturne, etičke, religijske i druge ljudske vrijednosti, omogućuje opće bezakonje i ostavlja moralnu pustoš.¹

»Potrošačko društvo, poglavito preko sredstava društvenoga pridočavanja, nameće čovjeku ideal *imati* radije negoli *biti*.« U svijetu tehniziranoga vrednovanja života »materijalna dobra vrijede više na ljestvici vrijednosti negoli sam život.«² Ljudima manjka vrijednosno doživljavanje. Posljedice su katastrofalne: zanemarivanje etičkih kriterija, utilitarističko i hedonističko shvaćanje života, antihumanizam, sukobi, zagađivanje, uništavanje. Ugrožen je i ljudski opstanak.

Je li zakazala ljudska savjest? Je li čovjek postao toliko bezvrijedan i bezosjećajan? Je li izgubio smisao za život i sasvim prihvatio »kulturu smrti«? U tami vrijednosne noći gubi se granica između dobra i zla. A prorok Izaija kaže: »Jao onima koji zlo dobrom nazivaju, a dobro zlom, koji od tame svjetlost prave, a od svjetlosti tamu...« (Iz 5,20)!

Ljudi su svakodnevne žrtve sebičnosti, pohlepe, koristoljublja, gramzljivosti, bezosjećajnosti, samovolje, nasilja, svakojakih ovisnosti, nagonskoga uživanja i izivljavanja. A »najugroženije, najnemoćnije i najmasovnije žrtve u današnjem svijetu« nerodena su djeca. Stoga njima i njihovoj zaštiti posvećujem ovaj rad.

Pravo na život – temeljno ljudsko pravo

»Život je temelj postojanja svega biološkoga, svega što se rađa, nastaje razvija se i pojedinačno nestaje, ali se novim rađanjem održava i nastavlja. Težnja za njegovim održanjem prirodna je biološka potreba svih živih bića. Spoznavši je *homo sapiens* joj daje racionalni smisao i duboko etičko značenje. Tako shvaćeno i prihvaćeno pravo na život postaje temeljno ljudsko pravo, izvor čovječnosti, kriterij humaniteta i najviša ovozemaljska vrijednost.«³

Pravo na život jedno je od najstarijih ljudskih prava. Svi zakoni od Hamurabijeva do današnjih, svi veliki ljudski sustavi proglašavaju moralnu zapovijed: »Ne ubij!« Polazeći od te povijesne istine, od spoznaja znanosti o životu i bioetičkog utemeljenja čovjekova prava na život, Zvonimir Šeparović utvrđuje da je pravo na život prirodno, apsolutno i nepovredivo čovjekovo pravo, da je ispred svih drugih prava, jer kultura života mora biti ispred i iznad svega drugoga. »Ne ubij!« – nije samo peta zapovijed Božja, nego i

1 VUKASOVIĆ, A., *Etika, moral, osobnost*, Zagreb: Školska knjiga i FTI DI 1993., str. 12.

2 POZAIĆ, V., *Život prije rođenja*, Zagreb: FTI DI, 1990., str. 245.

3 VUKASOVIĆ, A., Dostojanstvo ljudskoga života, u *Obnovljeni život*, 6 (1996) str. 691.

univerzalno moralno načelo koje se apsolutno mora poštovati. Stoga je pravo na život zaštićeno brojnim međunarodnim aktima i pozitivnim nacionalnim zakonodavstvima.⁴

Kao opće, univerzalno, temeljno i apsolutno ljudsko pravo sadržano je u svim poveljama o ljudskim pravima. Polazni je aksiom *Opće povelje o pravima čovjeka UN* iz 1984. godine. Već prvi stavak njenoga uvodnog teksta ističe urođeno dostojanstvo, jednakost i neotuđiva prava svih članova velike ljudske obitelji, a treći članak glasi: »Svatko ima pravo na život, slobodu i osobnu sigurnost.«⁵ U *Međunarodnom paktu o građanskim i političkim pravima* (članak 6.) piše: »Svako ljudsko biće ima prirodno pravo na život. To pravo treba biti zakonom zaštićeno. Nitko ne smije biti samovoljno lišen života.«⁶

Na tom temeljnom ljudskom pravu – pravu na život – zasnivaju se sva ostala: pravo na osobnu slobodu i zaštitu ljudskoga dostojanstva, pravo na slobodu misli, savjesti i vjeroispovijesti, slobodu kretanja i udruživanja, pravo na državljanstvo i pravnu zaštitu, na brak, zasnivanje obitelji i potomstvo, pravo na rad, izbor zaposlenja, stupanje u javnu službu, na imovinu, životni standard, odmor, zaštitu moralnih i materijalnih interesa, pravo na školovanje, kulturni život i druga prava.

Pravo na život kao temeljno ljudsko pravo, sadržano je i u *Ustavu Republike Hrvatske*. U 21. članku *Ustava* zapisano je: »Svako ljudsko biće ima pravo na život. U Republici Hrvatskoj nema smrtne kazne.«⁷ Time je to osnovno ljudsko pravo, kao etička kategorija, i pravno ozakonjeno u temeljnom zakonu hrvatske države. Takvo ozakonjenje obvezuje zakonodavce pri izradbi svih drugih zakonskih akata.

Kršćanska, a prije svega katolička teologija trajno se opredijelila za život. Dokumenti Katoličke crkve ističu temeljna ljudska prava kao »neotuđiva prava osobe«, a prvo među njima je »pravo na život i tjelesnu cjelovitost svakog ljudskog bića.«⁸ Pravo na život kao prvo i nepovredivo ljudsko pravo ističe i R. Brajičić.⁹

Dostojanstvo ljudskoga života – stalna je briga Crkve u Hrvata. Suočena s ratnim pustošenjem, gubljenjem osjećaja i smisla za vrijednosti, utilitarističkim i hedonističkim shvaćanjem života, zanemarivanjem pete Božje zapovijedi »Ne ubij!« i pošasti pobačaja, potrošačkim mentalitetom, procesom depopulacije olakim prihvaćanjem tzv. kulture smrti – *Hrvatska biskupska konferencija već*

4 ŠEPAROVIĆ, Z., Pravo na život: mjesto prava na život u klasifikaciji prava i sloboda čovjeka prema posljedicama njegova kršenja, u *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, I (1997) str. 9–21.

5 *Opća povelja o čovjekovim pravima UN 1948.*, Beograd: Informacijski centar UN 1988.

6 SKOK, D. (ur.), *Ljudska prava, osnovni međunarodni dokumenti*, predgovor Z. Šeparović, Zagreb: Školske novine 1991.

7 Ustav RH, Zagreb: Narodne novine 1991., str. 17.

8 *Donum vitae – Dar života*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost 1987., str. 47.

9 BRAJIČIĆ, R., *Dekret o apostolatu laika*, Zagreb: FTI DI 1990., str. 359.

je g. 1991. predložila u Došašću održavanje »Tjedna života«. Potom je odredila da se svake prve nedjelje u veljači trajno obilježava »Dan života«.

Dijete – dar ljubavi i života

Djeca su radost, nada i budućnost čovječanstva. Ona su plod života i jedino jamstvo njegova održanja. Djeca su vrijednost koja zaslužuje brižnu njegu i društvenu skrb. O tomu svjedoče međunarodne povelje kao što su *Ženevska povelja o djetetovim pravima* iz 1924. god., *Opća povelja o pravima čovjeka UN* iz 1948., posebna *Povelja o djetetovim pravima* prihvaćena u Generalnoj skupštini UN, 20. studenoga 1959., kao i statuti specijaliziranih agencija i međunarodnih udruga koje se brinu o dječjoj dobrobiti. Prihvaćajući tezu prema kojoj čovječanstvo duguje djetetu sve najbolje što ima i što mu može dati, Ujedinjeni narodi su još g. 1946. osnovali dječji fond UNICEF i namijenili mu brigu i skrb o tomu da djeca, u svim zemljama, dobiju najbolje što im suvremeno čovječanstvo može pružiti.¹⁰

U deset pozorno formuliranih članaka *Povelja o djetetovim pravima UN* potvrđuje prava djeteta: na posebnu skrb, uključujući i odgovarajuću pravnu zaštitu prije i poslije rođenja; na mogućnosti zdravoga i normalnog razvitka u uvjetima slobode i dostojanstva; na ime i državljanstvo; na socijalno osiguranje, uključujući odgovarajuću prehranu, smještaj i medicinsku njegu; na posebno liječenje, odgajanje i njegu ako je retardirano; na rast i razvitak u ozračju ljubavi, razumijevanja, moralne i materijalne sigurnosti i pod okripljem brige i odgovornosti svojih roditelja; na odgoj i obrazovanje koji će unaprijediti njegovu opću kulturu i omogućiti mu da optimalno razvija svoje sposobnosti; na prioritetnu zaštitu i pomoć u slučaju nesreće; na zaštitu od svih oblika zanemarivanja, okrutnosti i iskorištavanja i na zaštitu od svih postupaka koji bi mogli uzrokovati bilo koji oblik diskriminacije.

Na kraju Povelje, koja je upućena svim ljudima, poglavito roditeljima, dobrotvornim udrugama i nacionalnim vladama svih zemalja, istaknuto je da se djeca moraju odgajati u »duhu razumijevanja, tolerancije, prijateljstva i mira među narodima«. Cijela se Povelja temelji na ljudskim pravima, a temeljno je pravo na život.

Dijete je plod, simbol i dar ljubavi. Uz njega su vezani najsnažniji osjećaji – uzajamna ljubav supružnika; majčinska, očinska, roditeljska ljubav i djetetova ljubav prema roditeljima; bratska, obiteljska i rodbinska ljubav. Dijete je najljepši i najdraži dar što ga majka daruje ocu i otac majci; roditeljski dar svojoj obitelji, narodu, čovječanstvu. Ono je Božji dar za sve. Ako je čovjek najviša ovozemaljska vrijednost, onda je dijete najvrjedniji dar koji se može podariti svojoj domovini, Crkvi, čovječanstvu kao najvećoj ljudskoj obitelji.¹¹

10 VUKASOVIĆ, A., *Obitelj – vrelo i nositeljica života*, Zagreb: HKZ MI 1994., str. 71.

11 Isto, str. 84–85.

Pobačaj – ubojstvo nerođenoga djeteta

Utvdili smo da je temeljno ljudsko pravo – pravo na život. Kao temeljno ljudsko pravo pripada svim ljudskim bićima. Vrijedi li to i za nerođena ljudska bića, za djecu dok su u majčinoj utrobi? Imaju li i ona pravo na život? Smiju li nerođena djeca postati žrtve ljudske neodgovornosti i nesavjesnosti? Treba li i njih moralno i pravno zaštititi?

Pravo na život mora vrijediti od početka do kraja života. Znanstveno, bioloških nejasnoća nema. Nepobitna činjenica je da život počinje začetom. U oplodenoj majčinoj jajnoj stanici započinje novi život konkretne i genetski točno određene ljudske osobe. Ona u svim fazama svoga razvitka ima pravo na život. Ljudski život mora biti zaštićen od začetca do naravne smrti. Čovjekov um je to odavno shvatio, a savjest prihvatila.

U *Hipokratovoj prisegi*, koja je stoljetni temelj medicinske etike, liječnici prisežu da neće ženi dati sredstvo za pometnuće ploda. U *Ženevskoj povelji Svjetske zdravstvene organizacije* iz g. 1948. tekst toga dijela prisege glasi: »Apsolutno ću poštovati ljudski život, već od njegova začetca.«¹² Ta je svjetska organizacija u Londonu g. 1949. prihvatila i *temeljna načela medicinske etike*. U njima jasno piše: »Liječnik mora uvijek imati pred očima dužnost čuvanja ljudskoga života od trenutka njegova začetca do smrti!«

Unatoč tome nemoćna nerođena djeca postala su najbrojnije žrtve ljudske slabosti, sebičnosti i manjka savjesti. Moralo ih se djelotvornije moralno i pravno zaštititi. S tom svrhom osnovan je *Međunarodno komitet za zaštitu nerođene djece*. Na zasjedanju u Beču, 15. ožujka 1986. taj je Komitet prihvatio *Povelju o pravima nerođene djece*. U njoj su u sedam točaka formulirana prava nerođenih, a prvo i temeljno glasi: »Nerođeno dijete ima pravo na život!«¹³

Katoličko trajno opredjeljenje za život od začetca do naravne smrti potpuno je u suglasju s općeljudskim i etičkim motrištima. U *Povelji Svete Stolice o pravima obitelji* piše: »Ljudski se život mora apsolutno poštovati i štiti od samoga trenutka njegova začetca.«¹⁴ Poštovanju ljudskoga života u nastanku i dostojanstvu rađanja *Zbor za nauk vjere* posvetio je dokument *Donum vitae – Dar života*. U njemu se na više mjesta govori o poštovanju ljudskoga života od časa njegova začetca do smrti. Tako piše: »Nepovredivost prava na život nevino ljudskoga bića 'od časa začetca do smrti' znak je i zahtjev za onom istom nepovredivošću osobe kojoj je Stvoritelj udijelio dar života.« I dalje: »Bog je jedini Gospodar života od njegova početka do njegova svršetka: nitko i ni u kojim okolnostima ne može sebi uzeti pravo da izravno uništi nevino ljudsko biće.« Potom se kaže da je Crkva na Drugom vatikanskom saboru ponovila

12 *Medicinska enciklopedija*, Zagreb: JLZ 1967., sv. 2., str. 37. i 38.

13 POZAIĆ, V., *Život prije rođenja*, Zagreb: FTI DI 1990., str. 244. i 269–270.

14 *Povelja o pravima obitelji*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost 1984., str. 13.

svoj trajni i siguran nauk po kojem »treba već od začeca najbrižnije štiti život; a pobačaj i čedomorstvo užasni su zločini.«¹⁵

Raspravljajući o početku ljudskoga života Zvonimir Šeparović kaže: »Znanstveni je odgovor da život počinje u trenutku začeca (...) Pri oplodnji započinje nov ljudski život, novo ljudsko biće (...) Slijedi zaključak: svaki zahvat u život u bilo kojem trenutku kontinuuma od začeca do smrti znači ubojstvo, nasilje nad životom. Prekinuće trudnoće, abortus ili pobačaj znači ubojstvo osobe, ljudske osobe, život bića, čovjeka (...) Pobačaj je zločin, prekid životne linije, uništenje života, poništenje jednog subjektiviteta.«¹⁶

Ne ubij! – temeljno je općeljudsko moralno načelo, stoljećima pa i tisućljećima priznata pravna norma i jedna od deset Božjih zapovijedi, kojima se, u obliku moralnoga kodeksa, regulira čovjekov odnos prema Bogu i prema ljudima. To je, dakle, univerzalni moralni, vjerski i pravni aksiom koji vrijedi za svako ljudsko biće – rođeno i nerodeno. Prema tom univerzalnom aksiomu poštovanja i održanja života, ubojstvo nerođenoga djeteta je ne samo smrtni grijeh, nego i nijekanje čovječnosti i ljudskoga dostojanstva. Unatoč tomu pobačaji su postali prava pošast ove današnje materijalizirane i dehumanizirane »kulture smrti«.

Pobačaj je izravna povreda temeljnoga ljudskoga prava – prava na život, a legalizacijom pobačaja ginekološko–porodiljni bolnički odjeli pretvoreni su u gubilišta nerođene djece. Stagnacija, a potom i negativni prirast pučanstva u Hrvatskoj uvjetovani su, uvelike, pobačajima. Njihov broj je već davno nadmašio brojku koja označuje živorođenu djecu i prijeti samouništjenjem. Ni ratovi, ni najveće katastrofe ne uništavaju toliko ljudi koliko su ih legalno ubili i ubijaju u majčinoj utrobi. S biološkoga, etičkoga, vjerskoga, pravnoga i rodoljubnoga motrišta to su nedopustivi postupci. A sve je prekriveno velom demokracije i osobne slobode. U ime »pune slobode« i pogrešno shvaćenoga osobnoga prava, postignuta je dehumanizacija i masovno ubijanje nedužne djece, još prije rođenja. Takve su posljedice »apsolutne slobode«, utilitarističkoga i hedonističkoga shvaćanja života, etičkoga liberalizma i anarhizma.

Pobačaj je ubojstvo nerođenoga djeteta! S biološkoga stajališta nijekanje je i nasilni prekid života, s općeljudskoga moralnoga motrišta nehuman je i nemoralan, s religijskoga – grešan i protukršćanski, s pravnoga – zločin i kazneno djelo, s nacionalnoga – protuhrvatski čin u službi izumiranja hrvatskoga naroda.

Zakonska zaštita nerođene djece

Nerodeno dijete je ljudsko biće i ima pravo na život. Život počinje začecem i nitko nema pravo prekidati ga i uništavati. Vjera, moral i pozitivno zakono-

15 *Donum vitae*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost 1987., str. 13–15 i 18.

16 ŠEPAROVIĆ, Z., Pravo na život: mjesto prava na život u klasifikaciji prava i sloboda čovjeka prema posljedicama njihova kršenja, u *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, Zagreb 1 (1977), str. 5–7.

davstvo moraju štiti ljudski život od začeca do naravne smrti. To znači da i nerodena djeca u Republici Hrvatskoj moraju biti moralno, pravno i zdravstveno zaštićena. Riječ je o temeljnom i nepovredivom etičkom, vjerskom i pravnom načelu što se ne može prilagođivati željama i interesima određenih skupina. Tu ne vrijedi pravo većine. Društvo mora postaviti granice samovolji i destrukciji. Kao što je granica ljudske slobode – sloboda drugoga čovjeka i većinsko odlučivanje, ma kako demokratski zvučalo, mora imati svoju granicu preko koje se ne može ići. Ona je određena nepovredivošću općeprihvaćenih moralnih kriterija, temeljnih ljudskih prava i općeljudskih etičkih vrijednosti. A općeljudska vrijednost, moralno načelo i temeljno ljudsko pravo je pravo na život svih – rođenih i nerođenih.

U nizu brojnih konferencija o pučanstvu, što se održavaju u razmacima od deset godina: Rima (1954), Beograd (1965), Bukurešt (1974), Meksiko (1984), Kairo (1994), Kairska je konferencija najliberalnije koncipirana. Neki su prijedlozi izazvali neslaganja, polemike pa i bojkotiranja konferencije, jer su njima dovedena u pitanje neka moralna načela, temeljna ljudska i roditeljska prava.

Nikada prije pobačaj nije tretiran kao sredstvo ili metoda planiranja obitelji, a sastavljači radnoga dokumenta Kairske konferencije upravo su ga tako shvatili i interpretirali. Oni su predložili i tzv. seksualni odgoj za malodobne osobe, neovisno o željama i stavovima njihovih roditelja. Time je osporeno temeljno ljudsko pravo – pravo na život i roditeljsko pravo na odgoj svoje djece, zajamčeno *Općom poveljom o ljudskim pravima* i *Poveljom o djetetovim pravima UN*. Sastavljači radnog dokumenta široko propagiraju kontracepciju, uporabu kondoma u sprječavanju AIDS-a i slične mjere zbog kojih je njihov nacrt nazvan projektom sustavnoga širenja smrti.

Sveta Stolica, brojne biskupske konferencije, neke europske i latinskoameričke zemlje, neki predsjednici, Izrael i više muslimanskih zemalja suprotstavili su se planiranoj i sustavnoj primjeni pobačaja, seksualnog odgoja što potiče na izivljavanje, kontracepcije i kondoma u službi seksualne slobode i »kulture smrti«. Uočene su opasnosti etičkog liberalizma, utilitarizma i seksualnog hedonizma. Upozoreno je da se problemi pučanstva ne mogu rješavati bez poštovanja moralnih kriterija i etičkih vrijednosti. Na kraju je u završni dokument unijeto da se pobačaj ne može smatrati metodom planiranja obitelji. Priznato je i roditeljima pravo na spolno odgajanje svoje djece, ali su unijeta i neka liberalnije shvaćanja.

Pripomenuti treba da završni dokument Kairske konferencije ne obvezuje vlade pojedinih zemalja. On je opći okvir što upozoruje na probleme razvoja. Zemlje i narodi su suvereni u provođenju programa razvitka i populacijske politike, u suglasju sa svojim potrebama i uz puno uvažavanje kulturnoga okruženja, religijskih i etičkih vrijednosti. To je bitno za Hrvate i Hrvatsku. Nitko nam ne može, i ne smije, nametati tuđe interese. Hrvatski narod ima suvereno pravo na rješenje u skladu sa svojim interesima, povijesnom tradi-

cijom, perspektivama razvitak i narodnoga održanja. A Hrvati vjeruju u Put, Istinu i Život.

Zaštita ljudskoga života od začeca do naravne smrti prioritetna je zadaća hrvatskoga naroda. Bez Hrvata ne može biti napretka ni razvitka. Odlučna bitka kojom ćemo se najdjelotvornije suprotstaviti svim mogućim agresijama i posezanjima za hrvatskim prostorima, temeljiti je demografski preporod. On je podloga i uvjet svekolikoga napretka. To je istina koja se mora shvatiti, prihvatiti i bezrezervno podržati.

U *Poslanici Hrvatskom državnom saboru* iz g. 1994. predsjednik Republike dr. Franjo Tuđman upozoruje na opasnost izumiranja hrvatskoga naroda, traži donošenje programa demografske obnove i »zaštitu još nerođene djece«. U suglasju s tim *Ministarstvo obnove i razvitka* izradilo je, a Sabor podržao i prihvatio *Nacionalni program demografskoga razvitka*, u kome je proglašena moralna, zakonodavna i zdravstvena zaštita ljudskoga života »od začeca do prirodne smrti«. Predsjednik Republike je, u *Izješću Saboru* od 22. siječanja 1997. ponovno rekao: »S obzirom na skrajnje ozbiljno i nepovoljno stanje, glede prirasta hrvatskoga pučanstva, treba ozbiljno razmotriti, radi poticanja prirodnog prirasta, kako zakonski i u stvarnosti ograničiti pobačaj, samo u slučaju medicinske i neke druge stvarne opravdanosti, a na koje sve načine poticati povećanje porođaja.«

U suglasju s mnogim međunarodno prihvaćenim poveljama o zaštiti ljudskoga života, *Nacionalnim programom demografskoga razvitka*, poslanicama predsjednika Republike dr. Franje Tuđmana i enciklikom Svetoga Oca, pape Ivana Pavla II. – moramo se poštovanjem i kulturom života suprotstaviti uništavajućoj pošasti »kulture smrti«.

U ime poštovanja života i dostojanstva ljudske osobe; u ime zaštite najnedužnijeg i najnemoćnijeg ljudskoga bića i prava nerođene djece; u ime održanja ljudskoga roda, opstanka i dobrobiti hrvatskoga naroda; u ime općeljudskoga morala, temeljnog ljudskoga prava, medicinske etike i univerzalnih etičkih vrijednosti; u ime opće religijske i posebne kršćanske kulture, civilizacije i vjerskoga odnosa prema životu; u ime Kristova uskrsnuća i njegove pobjede nad grijehom i smrću; u ime prevladavanja amoralne komunističke ideologije, demokratske, duhovne i moralne preobrazbe; u ime Ustava Republike Hrvatske koji ne dopušta smrtnu kaznu i svakom ljudskom biću jamči pravo na život – mora se onemogućiti ozakonjenje pobačaja.

U Republici Hrvatskoj pobačaj mora biti kazneno djelo. Tu nam Europa ne treba biti uzorom. Hrvatski narod ima svoju tisućljetnu kulturu i svoje trajne vrijednosti. On zna razlikovati dobro od zla, djela u službi narodne dobrobiti i zločina i samouništenja. Uz opće moralne, vjerske i pravne razloge ozakonjenja pobačaja u Hrvatskoj nedopustiva je i sa stajališta pronatalitetne populacijske politike.

Republika Hrvatska, u suglasju s *Nacionalnim programom demografskoga razvitka*, mora učinkovitim mjerama poticati rađanje i zakonski zaštititi

nerođenu djecu. Stoga, u najkraćem mogućem vremenu, treba dokinuti iz komunističkoga razdoblja naslijeđeni *Zakon o zdravstvenim mjerama za ostvarivanje prava na slobodu odlučivanja o rađanju djece*, kojim je g. 1978. ozakonjen pobačaj, i u Hrvatskom državnom saboru zakonski potvrditi već prihvaćeno načelo o moralnoj, zakonodavnoj i zdravstvenoj zaštiti ljudskoga života od začeca do naravne smrti. To je kategorički imperativ našega održanja, naše savjesti i svekolikoga napretka.

Ne postoji ni jedan jedini ljudski razlog za pobačaj, odnosno za ubojstvo nerođenog djeteta. A biološki, moralni, vjerski, pravni, nacionalni i ljudski razlozi potpuno ga odbacuju:

1. Ljudski život traje od začeca do smrti. Mijenjaju se i različiti su pojedini stadiji života, ali on neprekidno traje i jednako je vrijedan u svim stadijima – prije i poslije rođenja. Pobačaj narušava najviši zakon – zakon života i niječe ljudski život kao najvišu ovozemaljsku vrijednost.

2. Ubojstvo je teži moralni prekršaj u svim civiliziranim narodima i kulturama. Ono je, primjenom općeljudskih moralnih kriterija, najteži zločin. Stoga je i ubojstvo nerođenog djeteta nedopustiv moralni prekršaj.

3. »Ne ubij!« – peta je Božja zapovijed. Njezinim nepriznavanjem pobačaj niječe Božji zakon, a to je najteži grijeh.

4. »Ne ubij!« – nije samo Božja zapovijed, nego i kategorička odredba svih pravnih sustava od najstarijih do suvremenih. Pobačaj je ubojstvo nerođenog djeteta i stoga mora biti kazneno djelo!

5. Hrvatski narod, zahvaćen procesom depopulacije, našao se pred opasnošću izumiranja i nestanka. Pobačaj podupire taj proces i samim time je protuhrvatski čin.

6. Osakaćuje ženu tjelesno i duhovno, pobačaj je i duboko neljudski postupak.

Ukratko, pobačaj mora biti kazneno djelo jer je uperen protiv ljudskoga života – najviše ovozemaljske vrijednosti, jer je amoralan, grešan, protukršćanski i protuhrvatski čin, jer tjelesno i duhovno osakaćuje ženu time što je teško – moralno i vjerski – opterećuje, jer ruši temelje čovječnosti i obezvrjeđuje najvrjednije ljudske ideale – Bogoljublje, čovjekoljublje i domoljublje.

Literatura:

- Barrow, R., *Moral Philosophy for Education*, London: George Allen–Unwin Ltd. 1975.
- Bezić, Ž., *Biti čovjek! Ali kako?* (Odgojne smjernice), Đakovo: Biskupski ordinarijat Đakovo 1990.
- Brajičić, R., *Dekret o apostolatu laika*, Zagreb: FTI DI 1990.
- Koprek, I., *Korak za smisao*, Zagreb: FTI DI 1992.
- Kozelj, I., *Savjest*, Zagreb: FTI DI 1988.
- Pozaić, V., *Život dostojan života*, Zagreb: FTI DI 1990.
- Skok, D. (ur.), *Ljudska prava. Osnovni međunarodni dokumenti*, Zagreb: Školske novine 1991.
- Szentmártoni, M., *Psihologija duhovnog života*, Zagreb: FTI DI 1990.
- Šeparović, Z., Pravo na život: mjesto prava na života u klasifikaciji prava i sloboda čovjeka prema posljedicama njegova kršenja, u *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, Zagreb 1997., br. 1.
- Vukasović, A., Dostojanstvo ljudskoga života, u *Obnovljeni život*, Zagreb 6 (1996) str. 689–699.
- Vukasović, A., *Etika, moral, osobnost*, Zagreb: Školska knjiga i FTI DI 1993.
- Vukasović, A., *Obitelj – vrelo i nositeljica života*, Zagreb: Hrvatski katolički zbor MI 1994.
- Vuk–Pavlović, P., *Ličnost i odgoj*, Zagreb: Tipografija D.D. 1932.
- Zimmermann, S., *Smisao života*, Zagreb: HAZU 1944.
- ... *Donum vitae – Dar života*, Zagreb: KS 1987.
- ... *Manželství rodina, rodičovství*, Praha: Horitont 1972.
- ... *Opća povelja o čovjekovim pravima UN 1948.*, Beograd: Izdanje Informacijskoga centra UN 1988.
- ... *Pisma obiteljima pape Ivana Pavla II.*, Zagreb: Izvještajna katolička agencija 1994.
- ... *Povelja o pravima obitelji*, Zagreb: KS 1984.
- ... *Ustav Republike Hrvatske*, Zagreb: Narodne novine 1991.

UNBORN CHILDREN – VICTIMS, WHO HAVE A RIGHT TO LIFE

Ante VUKASOVIĆ

Summary

It is an irrefutable fact that life begins at conception. With this act a new life begins with concrete and genetically defined elements of a human being. This being at conception has an absolute and inviolable right to life. Abortion is the killing of unborn children. From a biological perspective it is the rejection of life, while from a overall human perspective, it is an immoral act, from a legal point of view it is a crime, from a religious perspective it is sinful and anti-Christian and finally from a national point of view it is an anti-Croatian act. Nobody can have the right to the legal killing of unborn children. Such an act is outside of all moral boundaries and human rights and as such must be thrown out as legal act. Unborn children are the most threatened of all human beings and the greatest victims of the modern 'civilisation of death'. As such in as short as time as possible, the law on health measures inherited from communist times must be abandoned, which in 1978 allowed for abortion on demand. Instead what must be supported in the Croatian state parliament is the already accepted principle of the moral, legal and medical protection of human life from conception to a natural death. It is of the uttermost importance that this be supported for our further existence and future.